

13 Το ρήμα στην ταξινόμηση και μετάφραση κειμένων ανατομίας

Ελένη Κασάπη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι εκπαιδευτές μεταφραστών, όπως και οι δάσκαλοι ξένης γλώσσας ειδικότητας, γνωρίζουν ότι στην εκπαιδευτική πράξη δεν υπάρχουν μόνο κλειστές κατηγορίες ειδικών κειμένων. Ως παράδειγμα αναφέρονται ιταλικά κείμενα ανατομίας που χρησιμοποιούνται στο Α.Π.Θ. ως τμήμα της ύλης για την προπτυχιακή και τη μεταπτυχιακή εκπαίδευση στη μετάφραση ιατρικών κειμένων.

Τα κείμενα ανατομίας συχνά περιέχουν αναφορές και κατά συνέπεια όρους που εντάσσονται και στην περιοχή της φυσιολογίας. Κειμενικά γεγονότα μετατόπισης του θεματικού και λεξιλογικού άξονα από την ανατομία στη φυσιολογία, παρατηρήθηκε ότι αντιστοιχούν σε περιστάσεις όπου περιγράφεται η σύνδεση της μορφολογίας του ανθρωπίνου σώματος με δομές στις οποίες τα όργανα του ανθρώπου συμμετέχουν σε μηχανικές ή (βιο)χημικές διαδικασίες. Αυτή η διαπίστωση της εναλλαγής θεμάτων και ορολογίας ανάγει σε πρόβλημα τη δημιουργία παράλληλων κειμένων, δηλαδή πηγών άντλησης διαγλωσσικών ισοδυναμιών σε περιοχές που δεν έχουν ακόμα καλύψει πλήρως τα υπάρχοντα ειδικά ιταλοελληνικά και ελληνοϊταλικά λεξικά. Σκοπός της ανακοίνωσης είναι η ανάδειξη των κενών που παρουσιάζουν οι ελληνοϊταλικές λεξικογραφικές πηγές αναφοράς στη διαχείριση εντολών για τη μετάφραση υβριδικών κειμένων ανατομίας με έμφαση στο ρήμα.

The verb in the classification and translation of anatomy texts

Eleni Kassapi

ABSTRACT

Both translator trainers and foreign sublanguage teachers are aware of the fact that, during the teaching realization, texts cannot be reduced in static and clear categories. Italian texts of human anatomy, used in the under graduate and post graduate courses of translation of medical texts in the Aristotle University, are mentioned here as an example. The anatomy texts, in general, often include frames of reference and thus terms that belong to the special subject of physiology. In the translation courses, textual facts of blending of the thematic and lexical axis give way to description of extra linguistic phenomena on a wide spectrum varying from human anatomy to physiology. In this larger context of medical texts, used in our translation courses, the morphology of the human body is essentially concerned with the description of structures where parts of the human body participate in mechanical or biochemical processes. In practice, this alternation of special subjects and terminology reduces the choice of interlinguistic and intertextual material to a strategic translation choice in areas where monolingual and bilingual Italian and Greek dictionaries have been proved insufficient. This paper aims to underline the (lexicographic) deficiencies governing the lexicographic sources for the translation of hybrid medical texts on human anatomy with emphasis on the translation difficulties that regard the construction of equivalences of the verbs.

0 Εισαγωγή

Σκοπός της ανακοίνωσης είναι η ανάδειξη, με έμφαση στο ρήμα, των κενών που παρουσιάζουν οι ελληνοϊταλικές λεξικογραφικές πηγές αναφοράς στη διαχείριση εντολών για τη μετάφραση υβριδικών κειμένων ανατομίας.

0.1 Τα κείμενα ειδικής γλώσσας ολισθαίνουν [1]

Οι μεταφραστές, οι εκπαιδευτές μεταφραστών και οι δάσκαλοι ξένης γλώσσας ειδικότητας γνωρίζουν, μέσα από την εκπαιδευτική πράξη, πως δεν υπάρχουν μόνο κλειστές κατηγορίες κειμένων [2].

Σχετικά με τις ανοιχτές κατηγορίες των κειμένων αλλά και τις δυσκολίες που το γεγονός αυτό προκαλεί στην μεταφραστικά αποδεκτή [3] δημιουργία διαγλωσσικών διακειμενικών αλυσίδων [4] παραθέτω δύο παραδείγματα ιατρικών κειμένων και έναν περιγραφικό πίνακα ενεργοποίησης διακειμενικών πηγών [5] για την επίλυση μεταφραστικών δυσκολιών (βλ. 0.2.2.2). Το πρώτο κείμενο-παράδειγμα (0.1.1) ταξινομείται στην κλειστή ειδική περιοχή της ανατομίας ενώ στο δεύτερο παράδειγμα (0.1.2) παρουσιάζεται ένα υβριδικό κείμενο φυσιολογίας με περιορισμένα αποσπάσματα αναφοράς [6] που ολισθαίνουν στις περιοχές της ανατομίας και της παθολογίας (βλ. υπογραμμίσεις).

0.1.1 Πρώτο κείμενο:il cuore e' situato nella parte mediana della cavita' toracica, tra i due polmoni, con l'apice rivolto verso il basso e spostato in avanti, a sinistra dello sterno; la superficie anteriore aderisce parzialmente alla parete toracica, mentre quella inferiore appoggia sul diaframma.... [7].

0.1.2 Δεύτερο κείμενο:il cuore puo' essere definito come il motore dell'organismo; fornisce infatti l'energia, o forza propellente, necessaria a far circolare il sangue attraverso i vasi dei vari distretti del corpo umano. Nonostante abbia dimensioni molto modeste (e' grande appena quant oil pugno di una mano)¹, pompa quotidianamenteattraverso il corpo circa 5-7000 litri di sangue, una prestazione che puo' addirittura quadruplicare in caso di necessita'. Finche' l'individuo e' in vita, il cuore batte incessantemente e si contrae, in media 78 volte al minuto (piu' di 100.000 volte al giorno). Un suo eventuale imperfetto funzionamento si riflette negativamente sulla circolazione sanguigna e, di conseguenza, sulla buona funzionalita' degli organi vitali...² [7].

0.2 Οι πηγές-μας (στο Τμήμα Ιταλικής) και οι μεταφραστικές δυσκολίες-μας

0.2.1 Τα κείμενα

¹ Απόσπασμα ανατομίας.

² Απόσπασμα παθολογίας.

0.2.1.1 Τα ιταλικά κείμενα ανατομίας που χρησιμοποιούνται στο Α.Π.Θ., ως τμήμα της ύλης για την προπτυχιακή και τη μεταπτυχιακή εκπαίδευση στη μετάφραση ιατρικών κειμένων, προέρχονται από παραϊατρικά βιβλία τεχνολογικής εκπαίδευσης [8/9], ειδικά εγκυκλοπαιδικά λεξικά [7], εκδόσεις για την γλωσσική προετοιμασία ξένων για ιατρικές σπουδές σε ιταλικά α.ε.ι. [10], ιστοσελίδες με θέματα υγείας.

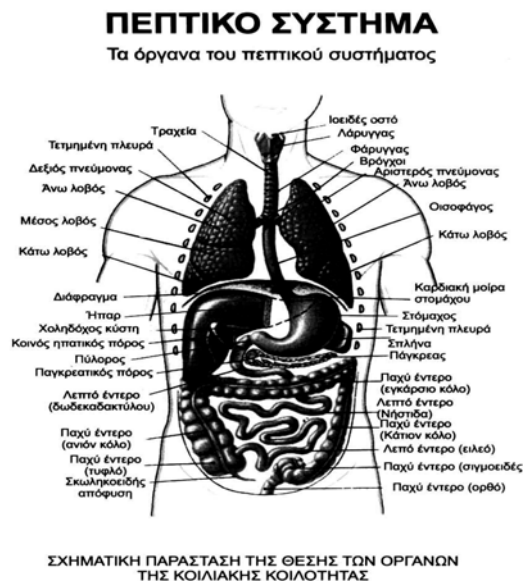
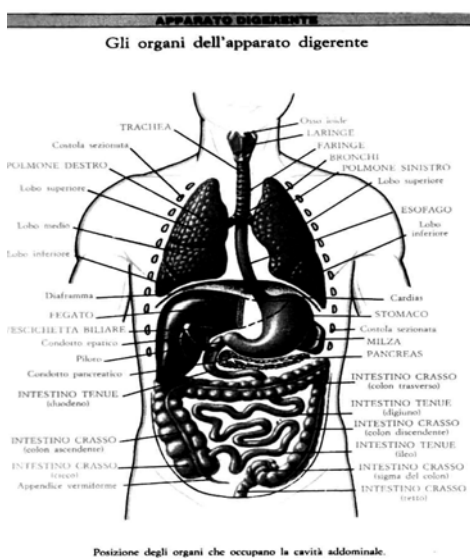
0.2.1.2 Τα παράλληλα [11] ελληνικά κείμενα που χρησιμοποιούνται ως πηγές άντλησης ορολογίας και φρασεολογίας εντοπίζονται από τους φοιτητές είτε στην Βιβλιοθήκη του Τμήματος Ιατρικής, είτε στο διαδίκτυο.

0.2.2 Ορολογία και μετάφραση

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, για τους μεταφραστές, παρουσιάζουν τα λεξικά και οι μέθοδοι τεκμηρίωσης όρων και φρασεολογίας στο βαθμό που τα δύο εργαλεία αυτά αποκλείουν, σε περιβάλλον ιδιολεκτικό, οποιαδήποτε αλληλοεπικάλυψη σημασιών τόσο σε επίπεδο όρων όσο και σε επίπεδο χρήσης της γενικής γλώσσας, και επομένως και των ρημάτων. [12]

0.2.2.1 Απεικονίσεις ορολογίας [13]

Στο τμήμα-μας διαθέτουμε βάση [14] εικονικών αντικειμένων ανατομίας. Προχωρήσαμε στην ανάπτυξη της βάσης αυτής αναγνωρίζοντας την πρακτική χρησιμότητα της σημειωτικής άποψης πως σημεία γλωσσικών ή εξωγλωσσικών αντικειμένων απεικονίζουν άλλα γλωσσικά ή εξωγλωσσικά αντικείμενα, όπως στο παράδειγμα που ακολουθεί [15/16].



0.2.2.2 Ερμηνεία και διαφοροποίηση [2]

Τα κείμενα ανατομίας συχνά περιέχουν αναφορές και κατά συνέπεια όρους που εντάσσονται και στην περιοχή της φυσιολογίας. Κειμενικά γεγονότα μετατόπισης του θεματικού και λεξιλογικού άξονα από την ανατομία στη φυσιολογία, παρατηρήθηκε ότι αντιστοιχούν σε περιστάσεις όπου περιγράφεται η σύνδεση της μορφολογίας του ανθρώπινου σώματος με δομές στις οποίες τα όργανα του ανθρώπου συμμετέχουν σε μηχανικές ή (βιο)χημικές διαδικασίες

Αυτή η εναλλαγή θεμάτων και ορολογίας ανάγει σε πρόβλημα την επιλογή παράλληλων κειμένων, δηλαδή πηγών άντλησης ζωντανής γλωσσικής μαρτυρίας [17] χρησιμοποιούμενου λόγου ο οποίος περιέχει όρους, φρασεολογία και επομένως και ρήματα που δεν έχουν ακόμα ενσωματωθεί στα υπάρχοντα γενικά αλλά και ειδικά ιταλοελληνικά και ελληνοϊταλικά λεξικά.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η διαδικασία περιγραφικής διαχείρισης ορολογίας που ακολουθούμε στα μαθήματα εκπαίδευσης μεταφραστών [18]. Καταγράφοντας λύσεις που έχουμε επιλέξει σε μεταφράσεις ή προβλήματα χρήσης της ισχυρής ή της ξένης γλώσσας αναπτύσσουμε μια συλλογή πληροφοριών που μπορούμε να ανακαλούμε σε κάθε νέα αλλά θεματικά και λειτουργικά συναφή μεταφραστική εντολή.

Οι μεταφραστικές μονάδες, του παραδείγματος, είναι γραμμένες με **εντονότυπα** γράμματα: **nel centro corre** un vaso chilifero che **confluisce** con gli altri nella *cisterna del Pecquet*.

Στην πρώτη στήλη του πίνακα γίνεται αναφορά σε στάδια διαχείρισης της μεταφραστικής εντολής. Προδιαδικαστικό είναι το στάδιο προμεταφραστικής, ενδογλωσσικής επεξεργασίας της μεταφραστικής εντολής. Ενδοδιαδικαστικό είναι το στάδιο διαγλωσσικής επεξεργασίας της μεταφραστικής εντολής.

Στη δεύτερη στήλη του πίνακα αναφέρονται: Α) Αποσπάσματα από άρθρα λημμάτων ιταλικών μονόγλωσσων, μεσαίου μεγέθους, γενικών λεξικών. Τα λεξικά αυτά χρησιμοποιούνται από τους εκπαιδευόμενους μεταφραστές κυρίως γιατί περιέχουν εκτός από ερμηνείες λέξεων και παραδείγματα χρήσης-τους. Β) Το περιεχόμενο της μεταφραστικής εντολής. Γ) Διαγλωσσικά ισοδύναμα όρων που περιέχονται στο πρωτογενές κείμενο.

Στην τρίτη στήλη αναφέρονται: Α) Πηγές παράλληλων κειμένων (1 και 2) ή θεσμοί (3) που μας οδηγούν σε πηγές άντλησης παράλληλων κειμένων. Β) Το κειμενικό περιεχόμενο αλλά και οι διαγλωσσικές ισοδυναμίες, **με εντονότυπα γράμματα**, οι οποίες αντλήθηκαν από τις πηγές (1 και 2), το περιεχόμενο των θεσμικών κειμένων τα οποία μας οδηγούν σε πηγές άντλησης παράλληλων κειμένων (3).

<p>Πηγές προδιαδικαστικής [19] συλλογής πληροφοριών [4/20]</p>	<p>A. Correre: v. di moto correre di tempo, passare: <i>i giorni corrono</i>. N. Passare, trapassare [21]</p> <p>v. trans. percorrere [22]</p>	<p>A. 1. Ελευθερουδάκης [24]</p> <p>2. http://www.iatronet.gr/article.asp?art_id=632</p> <p>3. http://www.geocities.com/mik_bad/AnalitikoGTaksis.doc</p>
<p>Πηγές ενδοδιαδικαστικής [19] συλλογής και διαχείρισης πληροφοριών [4/20]</p>	<p>B. nel centro corre [8] un vaso chilifero</p> <p>che confluisce [8] con gli altri nella <i>cisterna del Pecquet</i> Γ. (=χυλοφόρα δεξαμενή του Pecquet [23])</p>	<p>B. 1. εκάστη λάχνη εγκλείει³ έν χυλοφόρον αγγείον</p> <p>2. Η γλυκερίνη, τα λιπαρά οξέα και λίγο νερό περνούν από το λεπτό έντερο προς τα λεμφοφόρα αγγεία (αγγεία που μεταφέρουν τη λέμφο, το χυλό) που σχηματίζουν το θωρακικό πόρο, ο οποίος αδειάζει τα λιπίδια στο αίμα.</p> <p>3. Η πέψη: Στόμα – σιελογόνοι αδένες και ο ρόλος του σάλιου στην πέψη.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν την πέψη σε χημική και μηχανική • Να γνωρίζουν τη σωστή πορεία της τροφής στον πεπτικό σωλήνα. <p>Στόμαχος: δομή - γαστρικό υγρό και ο ρόλος του. Λεπτό έντερο: μέρη, εντερικές λάχνες (δομή και λειτουργία). Παχύ έντερο. Ήπαρ: δομή του ήπατος και λειτουργίες του. Πάγκρεας: το παγκρεατικό υγρό και ο ρόλος του. Διάσπαση υδατανθράκων, λιπαρών ουσιών και πρωτεϊνών, κυριότερα ένζυμα της πέψης. Απορρόφηση των προϊόντων της πέψης και οι τρόποι της απορρόφησής τους.</p>

Αμέσως αναγράφονται τα πλησιέστερα διαγλωσσικά ισοδύναμα που συλλέχθηκαν από δύο ελληνοϊταλικά γενικά λεξικά [25⁴/26], τα οποία όμως, μέχρι στιγμής, δεν έχουν εντοπιστεί ως κειμενικά γεγονότα παράλληλων ιταλικών κειμένων. Αυτό μας επιτρέπει να θεωρούμε δύσκολη ακόμη και για έναν ιταλό μεταφραστή τη διαγλωσσική μεταφορά ρημάτων, από την ελληνική στην ιταλική, μόνο με τη χρήση ελληνοϊταλικών γενικών λεξικών: [25] correre,

³ Χωρίς ιατρική σημασία στο λεξικό Δημητράκου για την σύνταξη του οποίου αποδελτιώθηκαν και ιατρικά κείμενα.

⁴ Πρόκειται για λεξικό του 19^{ου} αιώνα και έχει ενδιαφέρον να μελετηθεί συγκριτικά σε σχέση με ένα ελληνοϊταλικό του τέλους του 20^{ου} αιώνα ιδίως για τα ρήματα που περιλαμβάνει (η ανατομία δεν είναι νέος κλάδος της ιατρικής).

diffondersi, **fluire**⁵ / [26] scorrere, **fluire**⁶
[25] trasferire, traslatare, trasportare⁷ / [26] trasportare⁸

1 Παραδείγματα διαδικασίας επίλυσης μεταφραστικών δυσκολιών κατά τη μετάφραση ρημάτων

1.1 Μεταφραστική μονάδα 1

Μεταφραστική μονάδα: si accumulano nel sigma cecale [8]	Διαλωσσικό ισοδύναμο: εδώ το περιεχόμενο παραμένει ⁹ περίπου 12 ώρες
Ερμηνείες σε μονόγλωσσα λεξικά: Accumularsi: <i>riff. raccogliersi in mucchio, ammassarsi, aumentare</i> [21] <i>v. intr. Raccogliersi in gran quantità, fare cumulo: sul mio tavolo si accumula il lavoro da sbrigare</i> [22]	Η πηγή του ελληνικού παράλληλου κειμένου: http://doctors.iatronet.gr/

Και για την περίπτωση της μετάφρασης, από την ελληνική στην ιταλική, του ρήματος *παραμένω* σε κείμενα φυσιολογίας, προς το παρόν, φαίνεται πως μας χρειάζονται παράλληλα κείμενα. Ακολουθούν ερμηνείες, ελληνοϊταλικών λεξικών, της λέξης *παραμένω*: [25] restare, rimanere, perseverare, durare¹⁰ / [26] 1. rimanere, restare, fermarsi. 2. rimanere, restare, permanere¹¹

1.1.2 Προμεταφραστικές εκτιμήσεις

1.1.2.1 Περίσταση χρήσης της πρωτογενούς μονάδας: Η μονάδα *accumularsi* χρησιμοποιείται σε μία εξωγλωσσικά απολύτως καθορισμένη περίσταση επικοινωνίας.

1.1.2.2 Λειτουργία του πρωτογενούς κειμένου: Το ιταλικό κείμενο παρέχει πληροφορίες σε εν δυνάμει εκπαιδευόμενους σε παραϊατρικά επαγγέλματα. Η μετάφραση του κειμένου

⁵ Βλ. λήμμα *ρέω*.

⁶ Βλ. λήμμα *ρέω*.

⁷ Βλ. λήμμα *μεταφέρω*.

⁸ Βλ. λήμμα *μεταφέρω*.

⁹ Χωρίς ιατρική σημασία στο λεξικό Δημητράκου.

¹⁰ Βλ. λήμμα *παραμένω*.

¹¹ Βλ. λήμμα *παραμένω*.

προϋποθέτει εξοικείωση σε διαδικασίες και υφολογικές συνήθειες απολύτως προσανατολισμένες στους αναγνώστες-στόχο.

1.1.2.3. Κατάσταση του πρωτογενούς κειμένου: Από επικοινωνιακή άποψη παρουσιάζει πληροφοριακή διαφάνεια.

1.1.2.4. Μεταφραστική επιλογή: Παρά τον προστό επικοινωνιακό τόνο του πρωτογενούς κειμένου, στο δευτερογενές κείμενο θα χρειαστούν προσαρμογές οι οποίες απαιτούν συλλογή ισοδύναμων πληροφοριών και μεταφραστικών μονάδων στην ελληνική.

1.1.3. Υφολογικές συμβάσεις πρωτογενούς κειμένου

1.1.3.1. Σύνταξη: Απλή, τα ρήματα χρησιμοποιούνται με τρόπο απρόσωπο. Το ύφος είναι κυρίως ονοματικό.

1.1.3.2. Σημασία και λεξιλόγιο: Ρήματα γενικής γλώσσας ανάγονται σε συστατικά ειδικής ορολογίας με τη στενή έννοια του όρου: στο συγκεκριμένο κειμενικό περιβάλλον το ρήμα *accumularsi* προσλαμβάνει την απολύτως ιδιολεκτική σημασία του *παραμένω* που δεν την συναντούμε στα ελληνοϊταλικά λεξικά.

1.1.3.3. Φορμαλιστική εικόνα του κειμένου: Σύμφωνα με τις συνήθειες που επικρατούν στην παραγωγή ιατρικών κειμένων το ειδικό λεξιλόγιο είναι πυκνό.

1.1.3.4. Μεταφραστικές στρατηγικές και μέθοδος: Επιλέγονται τα παράλληλα κείμενα. Οι κυρίαρχες μεταφραστικές στρατηγικές είναι της κατηγορίας *substitutio* [27] λόγω των πραγματολογικών ισοδύναμων που παρέχουν, στα συγκεκριμένα ειδικά κείμενα, διαγλωσσικό ισοζύγιο πληροφοριών [28].

1.2. Μεταφραστική μονάδα 2

Μεταφραστική μονάδα: La gabbia toracica si affloscia [8]	Διαγλωσσικό ισοδύναμο: Η χαλαρή εκπνοή είναι μια παθητική διαδικασία που βασίζεται στην χαλάρωση ¹² αυτών των μυών.
Ερμηνείες σε μονόγλωσσα λεξικά: Afflosciarsi: <i>v. intans. e rifl. divenir floscio: il gonfalon s'affloscia</i> [21] <i>v. intr. e intr. pron. Diventare floscio, sgonfiarsi: la vela affloscia lentamente/ (fig) abbandonarsi</i> [22]	Η πηγή του ελληνικού παράλληλου κειμένου: http://www.fpt.gr/dhmioyrgia-synexoys-rois-aera-gia-thn-paragwgi-fwnis

¹² Χωρίς ιατρική σημασία στο λεξικό Δημητράκου.

Στη συνέχεια αναγράφονται τα πλησιέστερα διαγλωσσικά ισοδύναμα που συλλέχθηκαν από τα δύο ελληνοϊταλικά γενικά λεξικά [25/26]. Τα διαγλωσσικά ισοδύναμα που περιλαμβάνονται στα λεξικά αυτά δεν έχουν εντοπιστεί, προς το παρόν, ως κειμενικά γεγονότα παράλληλων ιταλικών κειμένων. Αυτό ενισχύει την άποψη ότι ακόμη και για έναν ιταλό μεταφραστή η διαγλωσσική μεταφορά ρημάτων σε ιατρικά κείμενα, από την ελληνική στην ιταλική, δεν είναι εφικτή μόνο με τη χρήση ελληνοϊταλικών γενικών λεξικών: [25] *rilassamento, rallentamento*¹³/ [26] 1. *allentamento*, 2. *afflosciamento, infiacchimento, rilassamento*¹⁴.

1.2.1. Μεταφραστικές στρατηγικές και μέθοδος: η μετάφραση από την ελληνική στην ιταλική δεν μπορεί διαδικαστικά να καλυφθεί από γενικό ελληνοϊταλικό λεξικό. Λόγω της περιορισμένης διαθέσιμης βάσης κειμένων ιατρικής ορολογίας η διαχείριση και η αναθεώρηση της μετάφρασης θα στηριχθούν σε παράλληλα κείμενα. Το *transmutatio* [27], στο συγκεκριμένο παράδειγμα, ανάγεται σε στρατηγική επιλογής δεδομένου ότι στην ελληνική το διαγλωσσικό ισοζύγιο επιτυγχάνεται με μετατόπιση σε άλλη συντακτική κατηγορία [29/30]: *afflosciarsi* < > χαλάρωση (η)

1.3. Μεταφραστική μονάδα 3

<p>Μεταφραστική μονάδα: Le tre cuspidi si applicano una contro l' altra chiudendo il passaggio al sangue [8]</p>	<p>Διαγλωσσικό ισοδύναμο: Οι καρδιακές βαλβίδες έχουν διπλό ρόλο: α) επιτρέπουν όταν είναι ανοικτές την ελεύθερη ροή του αίματος και β) εμποδίζουν¹⁵ με το κλείσιμό-τους¹⁶ την ανάποδη ροή του αίματος.</p>
<p>Ερμηνείες σε μονόγλωσσα λεξικά: Chiudere: sbarrare un'apertura: <i>chiudere il passaggio</i> [21] v. trans. <i>chiudere l'acqua</i>, interromperne il flusso [22]</p>	<p>Η πηγή του ελληνικού παράλληλου κειμένου: http://health.in.gr/news/article.asp?lngArticleID=48985</p>

Ακολουθούν τα πλησιέστερα διαγλωσσικά ισοδύναμα που συλλέχθηκαν από τα δύο ελληνοϊταλικά γενικά λεξικά [25/26]. Προς το παρόν, δεν έχουν εντοπιστεί και ως κειμενικά

¹³ Δέν υπάρχει το ρήμα.

¹⁴ Βλ. λήμμα *χαλάρωση*.

¹⁵ Χωρίς ιατρική σημασία στο λεξικό Δημητράκου.

¹⁶ Το κλείσιμό-τους=*si applicano una contro l'altra*

γεγονότα παράλληλων ελληνικών κειμένων: [24] *chiudere*¹⁷ / [25] *impedire*¹⁸, *ostacolare*, *intralciare*

1.3.1. Σημασία και λεξιλόγιο: και στο παράδειγμα αυτό, ρήματα γενικής γλώσσας ανάγονται σε συστατικά ειδικής ορολογίας με την στενή έννοια του όρου.

1.3.2. Μεταφραστικές στρατηγικές και μέθοδος: Λόγω της περιορισμένης διαθέσιμης βάσης κειμένων ιατρικής ορολογίας η επιμέλεια και η αναθεώρηση της μετάφρασης θα στηριχθεί σε παράλληλα κείμενα όπου θα αναχθεί σε στρατηγική επιλογής το *substitutio* [27] λόγω των πραγματολογικών ισοδύναμων τα οποία παρέχουν, στα συγκεκριμένα ειδικά κείμενα, το διαγλωσσικό ισοζύγιο πληροφοριών.

Προσέγγιση της μεταφραστικής δυσκολίας που παρουσιάζουν τα ρήματα στα ιατρικά κείμενα

Στην εκπαίδευση μεταφραστών ιατρικών κειμένων, στο Τμήμα Ιταλικής του Α.Π.Θ., υιοθετούμε την περιγραφική διαχείριση ορολογίας και φρασεολογίας τόσο στα προπτυχιακά όσο και στα μεταπτυχιακά μαθήματα.

Στην μετάφραση κειμένων ανατομίας μας χρειάζονται και πηγές του παρελθόντος, το ίδιο δεν ισχύει για τα κείμενα φυσιολογίας.

Θα ευχόμουν, όχι μόνο για τα ιατρικά κείμενα, αλλά και για άλλα ειδικά κείμενα να δημιουργηθούν ευρύτερα δίκτυα συνεργασίας για τη συλλογή διαγλωσσικών ισοδύναμων με έμφαση στο ρήμα.

Βιβλιογραφία

- [1] Giuseppe Pittano, *La comunicazione linguistica*, Edizioni Mondadori, 1991, 23, pp. 767.
- [2] Mary Snell-Hornby, *Translation Studies-An Integrated Approach*, Benjamins Publishing Company, 1988, 29-31, pp. 163.
- [3] Wolfram Wilss, *A framework for decision-making in translation*, *Target* 6:2, 1994, 131-150, pp. 275.
- [4] Φρειδερίκη Μπατσαλιά (επιστημονική επιμέλεια), *Περί μεταφράσεως σύγχρονες προσεγγίσεις*, Κατάρτι, 2001, 23-27, σς. 232.
- [5] Ελένη Σελλά-Μάζη, *Εκπαίδευση και κατάρτιση των μεταφραστών στην ορολογία*, *Δίαυλος*, 20 χρόνια Τ.Ξ.Γ.Μ.Δ.-Επετειακός τόμος, 2007, 229-242, σς. 350.
- [6] Katie Wales, *A dictionary of stylistics*, Longman, 1991, 187-189, pp. 504.

¹⁷ Βλ. λήμμα *φράζω*.

¹⁸ Βλ. λήμμα *εμποδίζω*.

- [7] Garzanti, La nuova enciclopedia medica, Garzanti Editore, 1991, 81-83, pp. 1326.
- [8] Giunti Marzocco, Atlanti scientifici di anatomia umana, Marzocco Editore, 1986, 26-30, 36-38, 40-48, pp. 91.
- [9] Giunti Marzocco, Atlanti scientifici di fisiologia umana, Marzocco Editore, 1986, 28-38, 6-16, pp 95.

εκδόσεις για την γλωσσική προετοιμασία ξένων για ιατρικές σπουδές σε ιταλικά α.ε.ι. [10], ιστοσελίδες με θέματα υγείας.

- [10] A. Cernetti, A. Pietrobono, P. Ricci Kholusi, Il linguaggio delle scienze biologiche, Edizioni Guerra, 1986, pp. 257.
- [11] Jean Delisle, Hannelore Lee-Jahnke, Monique Cormier, Translation terminology, Benjamins Publishing Company, 1999, 166, pp. 433.
- [12] Juan Sager, in Routledge Encyclopedia of Translation Studies, Routledge, 1998, 251-261, pp. 639.
- [13] Christian Galinski & Heribert Picht, in Handbook of Terminology Management v.1, Benjamins Publishing Company, 1997, 42-61, pp. 370.]
- [14] Θεόδωρος Βαβούρας, Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας στο Α.Π.Θ., Πανεπιστημίου Πόλη, 2007, τ. 22, 8-10, σς. 48.
- [15] Ε. Κασάπη, Μ. Μυρωνίδου-Τζουβελέκη, Χ. Πολάτογλου, Θ. Βαβούρας, Α. Φαχαντίδου, Ανάπτυξη εικονικού γλωσσαρίου όρων ανατομίας του ανθρώπου, Επιστημονική Επιτηρίδα Ιατρικής Σχολής ΑΠΘ τ. 34-Περιλήψεις 4^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου Ιατρικής Σχολής ΑΠΘ, 2007, 93, σς. 164.
- [16] Eleni Kassapi, Maria Myronidou, Theodoros Vavouras (hand out), La piattaforma blackboard-Analisi dei bisogni, in Educazione Linguistica e Letteraria e Nuove Tecnologie, Universita' Aristotele, 2006.
- [17] Robert Dubuc & Andy Lauriston, in Handbook of Terminology Management v.1, Benjamins Publishing Company, 1997, 80-87, pp. 370.
- [18] Sue Ellen Wrigth & Gerhard Budin, in Handbook of Terminology Management v.1, Benjamins Publishing Company, 1997, 329, pp. 370.
- [19] Sylvia Kalina, Quality Management in Interpreting (hand out), International Symposium-Translation in the University and the Workplace, The Department of Translation and Cultural Studies, 2006.
- [20] Michael Cronin, in Routledge Encyclopedia of Translation Studies, Routledge, 1998, 91-93, pp. 639.
- [21] Palazzi, Novissimo dizionario della lingua italiana, Fabbri Editori, 1979, pp. 1624.
- [22] Lo Zingarelli, Vocabolario della lingua italiana, Zanicchelli Editore, 1995, pp. 2144.
- [23] Ελένη Κασάπη (επιμέλεια) Ιταλοελληνικό γλωσσάρι ανατομίας του ανθρώπου, University Studio Press, 1997, σς. 109.
- [24] Ελευθερουδάκη-Σύγχρονος Εγκυκλοπαίδεια, τ. 8^{ος}, Εκδόσεις Νίκα, 1962, 552, σς. 994.
- [25] Μ. Π. Περίδου, Λεξικόν Ελληνοϊταλικόν τ.Β, Εκδόσεις Βλαστού, 1878, σς. 1870.
- [26] Αντώνης Τσοπάνογλου (επιμέλεια), Ελληνο-ιταλικό λεξικό, Perugia Edizioni, 1995, σς. 1033.
- [27] Klauss Kaindl, A framework for the study of comics under translation, Target 11:2, 1999, 263-288, pp. 402.

- [28] Dorothy Kenny, in *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, Routledge, 1998, 77-80, pp. 639.
- [29] Άννα Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Διαδικασίες κατά τη δημιουργία των όρων (σε φωτοτυπία), *Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία 1^ο Συνέδριο*, ΕΛΕΤΟ, 1997, 77-87.
- [30] Κώστας Βαλεοντής, 2007, Ο «αναλογικός κανόνας» χρήσιμο ορολογικό εργαλείο στη διαγλωσσική μεταφορά γνώσης 2^ο μέρος, *Μεταφράζοντας* τ. 5, 8-17, σς. 17.

Ελένη Κασάπη

Μεταφρασεολόγος
Αναπληρώτρια καθηγήτρια κριτικής και τεκμηρίωσης μεταφράσεων
Τμήμα Ιταλικής ΑΠΘ
Θεσσαλονίκη 54124
Τηλ.: 2310855592
kassapi@yahoo.gr/kassapi@itl.auth.gr